יורש העצר. שחם בחלל התערוכה "דה קינג איז דד, לונג ליב דה קינגז"

המזקק

כשהוא מייצר את הערק שלו, או מצלם רגעים ריקים - אסף שחם נוגע בתמצית. ראיון עם הדבר הבא באמנות הישראלית // **יונתן אמיר** צילום **אליה מלניקוב**

"רגשת אנחנו נהנים מחופש מידע והכל בחינם וגניש, אבל מתעלמים מהעובדה שמאחורי הרשת עומדים כוחות ריכוזיים שצוברים עליינו מידע בהיקף מבחיד, שאתרים כמו ריק־פדיה מחסלים את הדמיון. בגלל זה אני מתחיל לרכוש דומיינים"

שני סוכרים שולחניים הניצבים זה מול זה הם הבסיס לסדרת העבודות המרכזית בתערוכתו של הצלם **אסף שחם** "דה קינג איז דד, לונג ליב דה קינגז". המוצגת בגלריה סמפו ורבאסו. הסוכרים פועלים במקביל וסוכרים זה את זה, "הם יוצאים במהול היחוד רודי מתח ותמיינות. האחד עולה, השניי יורד, הם יורדים יחד, הם עולים יחד, הם מחליפים ביניהם תומרים. הם עושים סקס דיסקורסיבי", כך מתאר את התהליך יאיר בריק בטקסט הגלווה לתערוכה. התוצאה הוא סדרת משטחי צבע רפסים בגוונים קבועים, הנראית כגרסה דיגיטלית־פסיכדלית לציור המופשט הגיאומטרי כן המאה ה־20, מפיים מונדריאן למארק רותקו ואלסורת' קלי.

"גם אותי זה הפתיע", אומר שחם על הצבעוניות והצורות המיוחדות של העבודות. "בשהתחלתי לתת לסוכרים לסרוק לא ידעתי מה ייצא, ואני עדיין לא ממש יודע איך הצבעים נצרפים. זה משחק של דוולוציות, מהירויות סריקה, תיקוני צבעים אוטומטיים של המכשיר וכו'. חוץ מביקוי וחירור אני לא מתערב בצמצם בהדפסה וישאיר את זה כצייר של המכשירים נטר. הצבעים לא רק נוצרו בעזרת מכשירים דיגיטליים - הם המצאה דיגיטלית מוחלטת."

כותרת התערוכה "דה קינג איז דד, לונג ליב דה קינגז!" היא משפט שנאמר בעקבות חיילופי מלוכה בצרפת של ימי הביניים (בצרפתית כמובן). שחם התוודע למשפט דרך עבודה של דיוויד הוקני שנקראת "שרטוגרפי איז דד, לונג ליב פינטיינג". "הרגשתי שלמרות שזה משפט שנאמר לפני 700 שנה, הוא הולך ונעשה יותר ויותר רלוונטי. זה נכון כמעט מכל בחינה - קפיטליסטית, צרכנית, פוליטית ואינטרנטית. הצורך לומר משפט כזה מיר עם מות המולך והטוטאליות שבה הוא נאמר מבטאים כשל שפה - קו המשכי והרסני שלא נותן ולא רוצה להרשות לעצמו להשאיר רווח או ואקום באמצע".

איך זה קשור לצילום?

"זה משפט שמזכיר צילום, כי הוא נע בין שני צידי זמן - עבר ועתיד - בלי להתייחס להווה. צילום תמיד עובר בין מה שהיה, שזה האובייקט המצולם, למה שיהיה, שזה התצלום, כשבעצם הוא גם עוסק במה שאין - ברגע של הצילום. הפסיק שבין לבין - הרווח הנסתר שבין שני משפטים - הוא הרגע של הריק שניסיתי לתגיב".

צילום לא חברתי

שחם, 28, גולד וגדל בירושלים וסיים את לימודיו במחלקה לצילום בבית הספר מנשר בשנה שעברה, שבה זכה גם במלגת שפילבן היוקרתית לסטודנטים לצילום. מהלימודים במנשר הוא מאוד מרוצה. "מנטים לעשות שם משהו קצת שונה, ויש משהו בעובדה שזה בית ספר לא מבוסס שעדיין מחפש את עצמו ואין לו הגדרה ברורה". במהלך לימודיו הספיק להקים עם שני שותפים מזקקת ערק בתיתת בשם "ערק ירוס", וכעבור שלוש שנים מכר חצי ממנה להבית משקאות גדולה. בעוד חורשיים הוא יסוס לכמה חורשים בברלין במסגרת מלגת שהות לאמנים, ובינתיים, במקביל לעבודה על התערוכה וליזיקוק הערק, הוא מתכנן יחד עם יניב יהודה אייגר את חזרתה לפעילות של הגלריה האינטרנטית הראשונה בישראל, 1024, שפעלה בעבר באתר ואולה! הפעילות ברשת מסקרנת אותו, ובדומה לעניין שלו בצילום, גם ברשת הוא מחפש נקודות קיצון שבהן המדיום מגלה את עצמו.

"חשוב לי לבדוק איפה האמנות מוצגת. אנחנו נהנים מחופש מידע והכל בחינם וגניש, אבל מתעלמים מהעובדה שמאחורי הרשת עומדים כוחות ריכוזיים שצוברים עליינו מידע בהיקף מבחיד, שאתרים כמו ריקיפדיה מחסלים את הדמיון. בגלל זה אני מתחיל לרכוש דומיינים".

לרכוש דומיינים?

"אם אתה מעלה לרשת דימוי, מחזיקה או טקסט, אתה משחרר את החזקה שלך עליו, ומה שהמרד בדומיין הוא שהוא ייחודי - כמו חלקה על היחה. זה משהו שגם אם אתה לא יודע מהו ולעולם לא תדרוך בו - הוא שלך".

מאז סיום לימודיו העיג שחם בכמה תערוכות קבוצתיות ובהן בלם בעבודותיו המקוריות, האינטליגנטיות והשנונות. זו תערוכת היחיד הראשונה שלו. סמפו ורבאסו, הגלריה שבה היא מוצגת, נפתחה רק לפני חודשים ספורים ביסו על ידי גיתם רושין - גלריסט צרפתי בן 29, שאצר כמה תערוכות באירופה ובארצות הברית, החליט לנסות את מזלו בזירה המקומית, ומציג תערוכות של אמנים מקומיים ובינלאומיים. המשותף לכל העבודות ששחם העיג בשנה האחרונה הוא העיסוק המפנימי של הצילום בעצמו - נושא שכבר יצר מסורת צילומית בפני עצמה, ובין נציגיה העכשוויים ניתן למנות את ואליד באשטי, תומאס רוף, חיים לוסקי, יגאי מויסטר ואחרים. בעבודותיו אין כמעט דימויים מצולמים ישיריים. פעם זו סריקה מעוותת, פעם משחק פילטרים ההופך לנושא הצילום עצמו, ופעם התצוגה של כלים ואפשרויות של תוכנת עיבוד התמונה בפוטושופ. לפני חודשיים העיג בגלריה ראיאראט הצלום שצולם לאחר ששחם בקבוקי שחייה מוגזת והכניס לתוכם סוכריית מנטוס - מה שגרם לשמיקה להשפריץ כשמפניה שנערה היטב. את הפנייה לעיסוק הפנימי בצילום מריחם שחם לתוסר אמונה בצילום שנרחי ואפילו לתיאום מסנו.

"בשנה השנייה ללימודים עשיתי קורס צילום תיעודי־חברתי. נסעתי לכפר שלם וניסיתי לטפל בסיפור הפינוי שהיה בנגב. נכנסתי לפרויקט די נאיבי. חשבתי שבזכות הצילום אוכל להראות את הבעיות ולעזור. ככל שנכנסתי לעומק הפרויקט והתקרבתי לאנשים, הבנתי כמה לצילום אין יכולת לעשות זאת. זה אמילו סוג של כיעש בעיניי. בכוונה באופן שהוקך את השכלולים שלהם לשמור מגושם מאוד.

"אני מנסה לחזור ולבחון את הערכים הבסיסיים ביותר של הצילום: זמן ואור, פעולה והקפאה של רגע. בעבודה הנוכחית אני יוצר דברים מרוק. אין בתצלומים הללו שום חומר. האובייקט היחיד הוא סם האור של כל סרוק, שנקלט בסריק השני. התוצאה היא מין מסה חזותית של מרלכים וכדבעים מכניים". אל מול הסריקות מופיע דימוי שנראה כתצלום שהשתבש, המבוסס על צילום של משקפי תלת־ממד הקשורות בחוטים צבעוניים. "אני הכי גרוע בעולם בפוטושופ", מעיד שחם על עצמו, "העבודה נוצרה כשבמקום לקחת תמונה בדו־ממד ולהסוך אותה לתלת־ממד, לקחתי תמונה בתלת־ממד וביקשתי מהתוכנה לעשות ממנה תמונה בתלת־ממד. עשיתי את זה שוב ושוב, באופן שמכשיל את התוכנה. היא כאילו הרבה יותר ישיר. צילום גם קצת שונה מיתר המדיומים כי הוא תמיד יוצא החוצה. תמיד יש בו חלק מהעולם, וכמו שהוא לא יכול להתנתק מעצמו הוא גם לא יכול לעמוק רק בעצמו".

אבל איך האמנות כן יכולה לעשות משהו מחוץ לעצמה?

"בתערוכה התעקשתי לתרגם את הטקסט גם לערבית ולא רק לאנגלית, כמו שהוגנו. אני חושב שזה צריך להיות מובן מאליו שבכל תערוכה היה תרגום גם לערבית. הלוואי שעוד גלריות ומוזיאונים יעשו כך, זה יהיה צעד חשוב ביצירת שיח חברתי אמיתי ונגיש לכל ללא קשר לנושא התערוכה".

הגבולות של אלוהים

בשנים האחרונות מדברים על מות הצילום. ההקשר הוא תחושת הסיבריי של מה שהמדיום מצלים לייצר - עוד סדרה רעיונית שאנסמסרי סדרות דומות לה כבר הוצגו בכל מקום, עוד שכלול טכנולוגי, עוד "מראות קשים" שמוחדיים את הצופה בתחושות רווחה ואדישות. העבודה כאלו ביחס למדיום, ויחד עם זאת הוא נוחר אמביוולנטי.

"העיסוק במות של הצילום תמיד ישאיר אותו בחיים. הוא לא יכול למות משום בגלל שצילום הוא תוצר של טכנולוגיה. כיוון שהטכנולוגיה מפשיטה להתקדם, גם הצילום מתקדם ומפגיע את עצמו מחדש".

ואת זה אומר דווקא מישהו שיוצר צילום כמעט לואר־סקי - מי שלוקח מכשירי סוג של כיעש בעיניי. בכוונה באופן שהוקך את השכלולים שלהם לשמור מגושם מאוד.

"בשנה השנייה ללימודים עשיתי קורס צילום תיעודי־חברתי. נסעתי לכפר שלם וניסיתי לטפל בסיפור הפינוי שהיה בנגב. נכנסתי לפרויקט די נאיבי. חשבתי שבזכות הצילום אוכל להראות את הבעיות ולעזור. ככל שנכנסתי לעומק הפרויקט והתקרבתי לאנשים, הבנתי כמה לצילום אין יכולת לעשות זאת. זה אמילו סוג של כיעש בעיניי. בכוונה באופן שהוקך את השכלולים שלהם לשמור מגושם מאוד."

"אני מנסה לחזור ולבחון את הערכים הבסיסיים ביותר של הצילום: זמן ואור, פעולה והקפאה של רגע. בעבודה הנוכחית אני יוצר דברים מרוק. אין בתצלומים הללו שום חומר. האובייקט היחיד הוא סם האור של כל סרוק, שנקלט בסריק השני. התוצאה היא מין מסה חזותית של מרלכים וכדבעים מכניים". אל מול הסריקות מופיע דימוי שנראה כתצלום שהשתבש, המבוסס על צילום של משקפי תלת־ממד הקשורות בחוטים צבעוניים. "אני הכי גרוע בעולם בפוטושופ", מעיד שחם על עצמו, "העבודה נוצרה כשבמקום לקחת תמונה בדו־ממד ולהסוך אותה לתלת־ממד, לקחתי תמונה בתלת־ממד וביקשתי מהתוכנה לעשות ממנה תמונה בתלת־ממד. עשיתי את זה שוב ושוב, באופן שמכשיל את התוכנה. היא כאילו יודעת לעשות הכל, או חיפשתי את החור השחור שלה - את הרגע שבו היא תתבלבל".

לתת לאלוהים לברוא אבן שהוא לא יכול להרים?

"לגרום לו לחשוף את הגבולות שלו. כיום אתה יכול ללכת למוזיאון ולקבל משקפי תלת־ממד כדי לראות תצלום. באישור מיקום אני קצת בד לניסיון להתחרות בעולם בכלים שכטולוגיים מתוחכמים כל כך, ומנסה להביא את האמצעים הללו לרגעים אבסורדיים".

לכל אורך השיחה נשמע בגלריה רחש עמום, כמו מוחיקה הבוקעת מטרנזיסטור ישן מעבר לקיר. מקור הרחש בנגן אייפוד חבוט שפועל ללא הפסקה וסגור בתיבה זכוכית הניצבת במרכז החדר. למעשה, מה שבתור כלוא בזכוכית אינו רק הנגן אלא גם חוסר היכולת הנובעת מן התצוגה בתוכו לבין השומעים הפוטנציאליים, שהופכים בעל כורחם לצופים בלבד. השירים מתחלפים בזה אחר זה, אך המוחיקה מומסכת כך ש"אפשר לשמוע אבל לא להאזין. אתה יכול רק לראות על המסך באיזה שיר מדובר, מה שמשאיר אותך בחוסר סיפוק מתמשך. זה הפער הבלתי ניתן לגישור בינך לבין מה שאי אפשר לגשת אליו בצורה שאתה רגיל לגשת אליו, אלא רק לדעת שהוא שם".

הפער הבלתי ניתן לגישור בא לידי ביטוי מובהק עוד יותר בדימוי קטן בשחור־לבן התלוי בפינת הגלריה. זהו הדימוי היחיד בתערוכה שנראה כתצלום רגיל, אולם למעשה מדובר בתיעוד צלליתי של אדם ושולט שנצרבו על קיר בהירשימה בשל האור החזום שיצר פיצוץ האטום. זו מעין תצוגה הכלית מבעיתה של העיקרון הצילומי הבסיסי - צריבה של דימויים על גבי משטח רגיש לאור - ששחם מצא במנהן צילומים מהמאה ה־20.

"כשאנגנל את התערוכה השכלתי על פירסירת שבקצה הגליון שלה נמצאת הכותרת - דה קינג איז דד, לונג ליב דה קינגז! - ובבסיס נמצא התצלום הזה. זה דטרמיתים טכנולוגי חז נקודת ציון מאוד קיצונית וטרגית שמייצרת דימוי יפה של אסון בלתי נתפס".

הצבה של תצלום כזה כסיכום של התערוכה מביעה עמדה מאוד טרגית כיחס לצילום. אתה בעצם משרטט מה קו שכצורו האחר מצלמה וכצורו השני מצגת אפוס.

"אני לא רוצה להיתשמע מלא מאתים, אבל צילום יכול להחביא הרבה דברים דווקא מתוך המוטיבציה התוחסנית שלו. אם ריבורו על הריק ההיתרה, אז הגה דונמה אחר לאחר לאסון שבעצם יצר את הצילום".

"דה קינג איז דד, לונג ליב דה קינגז", Tempo Rubato, שבולה 9, שלישי־חמישי 11:00־18:00, שישי־שבת 10:00־14:00

עבודות מתוך **התערוכה**, מלמעלה למטה: Writer/Storyteller - Full Reflection - Everybody Tries to - be My Baby

לעבודות אינטרנט של אסף שחם סרקו את הברקודים

אביב־קיץ 2012

בגלריה צדיק

פאולה עליון

:"כל אמא צריכה בת"

חנן שלונסקי

מלחמה חדשה

מיכל בן זאב

טבע, טבע חי

בועיר אנפין

תערוכה קבוצתית

צדיק — גלריה לאמנות האפשר

שמעון הצדיק 16, יפו (077)495-6981

ב'-ה' 10:00-17:00; ו' 10:00-14:00

facebook.com/zadikgallery zadik.org.il

עכשיו בגלריה

בתערוכה ציורים חושפת פאולה עליון את היחסים המורכבים בין אימהות לבנותיהן בשטיפות ביפה ארומה אדם בקעה.

נעילה: 04.04.12

עוד בגלריה

שבת, 24.03.12 | שעה 11:00

"משקפי שמש של שבתאי", שמן על בד, 80×90, 2010

פתיחה

חמישי, 19.04.12 | שעה 20:00

כמו נביא בעיר מצייר חנן שלונסקי את תל אביב בוערת בצבעי מחמצה עזים ובכך מוגש את המלחמה הבאה.

נעילה: 20.05.12

מלחמה חדשה, מחמצה על בד, 122×87, 2011

פתיחה

חמישי, 24.05.12 | שעה 20:00

בסדרת עבודות מוחה מיכל בן זאב מפגש מפחיע ומלא חיים בין המבע הדומם לגוף האנושי.

נעילה: 24.06.12

"מבע חי", שמן על בד, 80×70, 2011

פתיחה

אירועי 'לילה לבן', חמישי, 19.04.12 | שעה 20:00

כ־20 אמנים הרגילים ליצור אמנות גדולת ממדים מתמצאים את אמנותם לגדלה של מרצפת. בין המשתתפים: דרור אוסקנדר, דן בירנבוים, מיכל בן זאב, הדר גד, דבורה מורג שי עובאדי ועוד.

נעילה: 20.05.12

הדר גד, "ללא כותרת", שמן על בד, 20×28